

**PSTET**  
**Paper 1**  
**ETT 2020**

Time Allowed : 2 Hours 30 Minutes (For differently Aabled candidates extra 20 minutes shall be given for every one hour.)

ਸਮਾਂ : 2 ਘੰਟੇ 30 ਮਿੰਟ (ਵਿਲੱਖਣ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਘੰਟੇ ਉੱਤੇ ਵੀਹ ਮਿੰਟ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਫਾਲਤੂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।)

Read the following instructions carefully before you begin to answer the questions. This Booklet contains questions in Punjabi and English.  
ਆਪਣੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਸ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

## ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਹਿਦਾਇਤਾਂ

- ਪੇਪਰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਉਪਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਉਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ/ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਪੇਪਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮਿਲੀ ਹਦਾਇਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦੇ ਪੰਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛਪੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਬਰ ਸਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਰਾਬੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫਟੀ-ਫਟੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਨਿਗਰਾਨ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਸਹੂ ਹੇਠ ਦੇ 10 ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਦਲਵਾ ਲਵੋ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਸ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ, ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦਾ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼, ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਕੋਡ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰੋ।
- ਇਹ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦਾ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਕੋਡ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਲਿਖਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੋਡ ਲਿਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਕੋਡ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਲਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਦਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਕੋਡ, ਸੀਰੀਜ਼ ਦੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਰਫ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਇਸ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦੇ 32 ਪੰਨੇ ਹਨ। ਹਰ ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਉੱਤਰ ਦੇ (A, B, C, D) ਚਾਰ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਕਲਪ ਚੁਣਨਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਉੱਤਰ ਕਾਲੇ ਜਾਂ ਨੀਲੇ ਬਲ ਪੈਨ ਨਾਲ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਭਰਨਾ ਹੈ। ਪੈਨਿਲ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਸ਼ਨ ਲਈ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਕੁੱਲ ਅੰਕ 150 ਹਨ। ਹਰ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਜਾਂ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨੋਗੇਟਿਵ ਮਾਰਕਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਮੋੜਨਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾਉਣਾ ਮਨ੍ਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਜਾਂ ਪੈਂਸਾ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਪੁਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਪੁਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਚੈਂਕੀਡ ਰੋਲਾਈਨ (ਸੈਲ ਫੋਨ), ਜੈਕੈਲੂਲੇਟਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਇਲੈਕਟਰੋਨਿਕ ਡਿਵਾਇਸ (ਬੰਦ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵੀ) ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੱਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਐਡਮਿਟ ਕਾਰਡ, ਫੋਟੋ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਪਛਾਣ ਪੱਤਰ ਵਾਲ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
- ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਪੁਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹੀ ਠੀਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ/ਦੁਵਿਧਾ/ਅਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅੰਗਰੇਜੀ ਦੇ ਪੁਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ।
- ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ, ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਿਗਰਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਸ਼ੀਟ ਉੱਪਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਨਫੇਅਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਦੀ ਕਾਰਬਨ ਕਾਪੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ Original ਕਾਪੀ ਮੌਜੂਦ ਨਿਗਰਾਨ ਪਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ।
- ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਵਿਹਾਰ/ਕੰਡਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਕਲ/ਗੈਰਸ਼ਬਦੀ ਮਾਲੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰੀ ਹੱਕ ਰੱਦ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਪੇਪਰ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ੀਟ ਨਿਗਰਾਨ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੀ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦੀ ਮੰਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

## ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ :

- ਪੁਸ਼ਨ ਬੁਕਲੈਟ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ - ਭਾਗ A ਅਤੇ ਭਾਗ B । ਦੋਹਾਂ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਨ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।  
(ੳ) ਭਾਗ - A  
ਭਾਗ - A ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਸ਼ਨ ਜਰੂਰੀ ਹਨ।
  - ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ) 30 ਪੁਸ਼ਨ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਨ ਨੰ. 1-30)
  - ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਨ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਨ ਨੰ. 31-60)
  - ਅੰਗਰੇਜੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਨ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਨ ਨੰ. 61-90)
(ਅ) ਭਾਗ - B (ਦੁਭਾਸ਼ੀ)
  - ਗਣਿਤ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਨ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਨ ਨੰ. 91-120)
  - ਪਰਿਆਵਰਨ ਅਧਿਐਨ ਦੇ 30 ਪੁਸ਼ਨ ਹਨ। (ਪੁਸ਼ਨ ਨੰ. 121-150)
- ਦੁਭਾਸ਼ੀ ਭਾਗਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜੀ ਦੇ ਪੁਸ਼ਨ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹਨ। ਉਹੀ ਪੁਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਲਿਖੇ ਹਨ।

## INSTRUCTIONS FOR THE CANDIDATES

- Please read the instructions/examples provided on the Question Booklet, OMR Sheet carefully before attempting/solving the paper.
- After the instruction about opening the paper, please check that all the pages of Question booklet are printed properly and serial number of questions is correct. If in case, the Question Booklet is found spoiled or partially damaged, inform the invigilator immediately and get it changed within first 10 minutes of the beginning of the paper. Later, no complaint shall be entertained.
- Ensure filling your Roll Number, Question Booklet code, Question Booklet Series, Exam. Centre code on OMR sheet provided along with Question Booklet and mark your Signature at the space provided for the purpose.
- Please check that Question Booklet code, Question Booklet Series, Exam. Centre Code etc. has been filled correctly on OMR sheet. If the space provided for Question Booklet code. Question Booklet series is left blank or more than one codes are filled. Question Booklet code shall be deemed wrong and OMR sheet shall not be evaluated. Candidates himself/herself shall be held responsible for wrong filling of Question Booklet code, Question Booklet series or what so ever the case may be.
- This Question Booklet contains 32 pages. Each Question has four options namely A, B, C, D. Select the right option. Use black or blue ball point pen only on OMR sheet. Use of pencil is strictly prohibited. Marking more than one option shall also be deemed wrong.
- Question paper carries 150 marks. Each question carries one mark. There is no negative marking for wrong or unsolved answer.
- Folding, damaging or leaving any identifiable mark on the OMR sheet is strictly prohibited. In case any mark or identification is found with any answer, the answer to the question shall be deemed wrong. Spoiling of OMR sheet shall lead to cancellation of the candidature for the examination.
- Possession of Mobile (Cell phone) or calculator or any electronic/helping device (even in switched off mode) inside the examination hall shall lead to cancellation of candidature.
- No candidate should possess any document other than Admit Card, Photo and Photo Identity Card.
- In case any discrepancy or controversy arises out of translation of any question in Punjabi and English, the question printed in English shall be deemed right. Candidate is advised to check English version in such a situation.
- No candidate should leave Examination Centre without submitting his/her OMR sheet to Invigilator on duty or without making signature on attendance sheet. In such a case where candidate does not submit his/her OMR sheet or does not put signature on attendance sheet, the case shall be considered as case of unfair means. The candidate can take carbon copy of OMR sheet with them. Original copy must be submitted to Invigilator.
- The conduct of the candidate should be as per rules and regulation of the Examination Centre. Cases of copying or impersonation etc. shall be severely dealt with.
- Candidate may take Question Booklet with him/her only after handling over OMR sheet to invigilating staff. Demand of Question Booklet later shall not be entertained in any case.

## Important Information :

- The test booklet contains two section - Section A and Section B. All the questions in both the sections are compulsory.
  - Section-A  
All the questions in Section A are compulsory.
    - Child Development and Pedagogy (bilingual)-30 Questions (Q.No.1-30)
    - Punjabi language-30 Questions (Q.No.31-60)
    - English language-30 Questions (Q.No.61-90)
  - Section-B (Bilingual Section)
    - Mathematics-30 Questions (Q.No.91-120)
    - Environmental Studies-30 Questions (Q.No.121-150)
- For the bilingual section, questions in Punjabi are written on left hand side sheet and same questions in English are written on right hand side sheet.

ਭਾਗ-A

ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ)-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1-30

- ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਾ ਸਵੈ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਦਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਹੈ  
(A) ਬਚਪਨ (B) ਮੁਢਲੀ ਬਾਲ-ਅਵਸਥਾ  
(C) ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਵਸਥਾ (D) ਬਾਲਗਪਨ
- ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੁਣ ਹੈ  
(A) ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘਾ ਗਿਆਨ (B) ਇੱਕ ਸਖਤ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ-ਪੱਖੀ  
(C) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਚੰਗਾ ਸੰਪਰਕ (D) ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰੇਰਕ
- ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰੂਪਾਤਮਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਯੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ  
(A) ਗੱਲ-ਬਾਤ ਹੁਨਰ (B) ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ  
(C) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ (D) ਜਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
- ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਕਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ  
(A) ਪਲੇਸਮੈਂਟ (B) ਯੋਗਾਤਮਿਕ  
(C) ਨਿਰੰਤਰ (D) ਤਸਖੀਸ
- ਵਧੀਆ ਗਤੀ-ਵਾਹਕ ਗਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਖਰਾ ਹੈ?  
(A) ਡਾਟ ਜੁਆਨਿੰਗ (B) ਡਿਕਟੇਸ਼ਨ  
(C) ਹੱਥ ਦੀ ਲਿਖਾਈ (D) ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਲਹਿਦਗੀ
- ਯਾਦ ਕਰਨ, ਸਮੱਸਿਆ ਹਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਖੇਤਰ ਚਿੰਤਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ  
(A) ਅਧਿਆਪਨ ਕਲਾ (B) ਸਿੱਖਿਆ  
(C) ਗਿਆਨ ਮੀਮਾਂਸਾ (D) ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ
- ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਤਾ ਜਿਆਦਾਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ..... ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।  
(A) ਜਿਆਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ (B) ਜਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ  
(C) ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ (D) ਜਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ
- ਬੱਚੇ ..... ਅਤੇ ..... ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਊਮੈ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।  
(A) ਸੰਵੇਦੀ ਗਤੀਆਤਮਕ, ਪੂਰਵ-ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ  
(B) ਰਸਮੀ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਸੰਵੇਦੀ ਗਤੀਆਤਮਕ  
(C) ਪੂਰਵ-ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਸਥੂਲ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ  
(D) ਸਥੂਲ ਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਰਸਮੀ ਕਿਰਿਆ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਵਰਗ 'ਅਸਧਾਰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ' ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ?  
(A) ਸੁਸਤ (B) ਦਿਮਾਗੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਵਿਕਸਿਤ  
(C) ਸਧਾਰਨ (D) ਗੁਣਵਾਨ
- ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਜਿਆਦਾ ਭਾਗ ਵਰਤਦੇ ਹੋ, ਉਨੀ ਜਿਆਦਾ ਸੂਚਨਾ ..... ਕਰਦੇ ਹੋ।  
(A) ਵਰਤੋਂ (B) ਗਲਤੀ  
(C) ਯਾਦ ਰਖਣਾ (D) ਦੂਰ-ਵਰਤੋਂ



**Section-A**  
**Child Development and Pedagogy (Bilingual Section, Question No. 1 to 30)**

1. In which of the following stages the child looks self centered?  
(A) Infancy (B) Early childhood  
(C) Adolescence (D) Adulthood.
2. The most important quality of an effective teacher is  
(A) Deep knowledge about the subject taught  
(B) A strict disciplinarian  
(C) Good rapport with the students  
(D) A good motivator.
3. Which of the following is not the tool for Formative Assessment in scholastic domain?  
(A) Conversation Skill (B) Multiple Choice Question  
(C) Projects (D) Oral Questions.
4. What type of evaluation identifies learning deficiencies and difficulties of the learner?  
(A) Placement (B) Summative  
(C) Continuous (D) Diagnostic.
5. Which is different from the other three with respect to fine Motor Movement?  
(A) Dot joining (B) Dictation  
(C) Handwriting (D) Separation of fruits and vegetables.
6. The field of study concerned with the construction of thought processes, including remembering, problem, solving, and decision-making is called  
(A) Pedagogy (B) Education  
(C) Epistemology (D) Cognitive Development.
7. The more often a particular ability is used the ..... it becomes  
(A) Weaker (B) Stronger  
(C) Less important (D) More important.
8. Children are usually egocentric during ..... and ..... stages.  
(A) Sensorimotor, Preoperational  
(B) Formal Operational, Sensorimotor  
(C) Preoperational, Concrete Operational  
(D) Concrete Operational, Formal Operational.
9. Which class of learners are not included under "Exceptional Category"?  
(A) Slow (B) Retarded  
(C) Normal (D) Gifted.
10. The more parts of your brain you use, the more likely you are to ..... information.  
(A) Use (B) Miss  
(C) Retain (D) Misuse.

11. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਔਸਤ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ - ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ  
 (A) ਵਿਭਿੰਨਤਾ (B) ਗਣਿਤੀ ਔਸਤ  
 (C) ਰੇਖਾ-ਗਣਿਤੀ ਔਸਤ (D) ਪਰਿਮਾਪ ਵਿਚਲਨ
12. ਖੇਡ ਉਮਰ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ  
 (A) ਮੁਢਲਾ ਬਚਪਨ (B) ਉੱਤਰ ਬਚਪਨ  
 (C) ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ (D) ਇਹ ਸਾਰੇ
13. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ  
 (A) ਇਹ ਇੱਕ ਟੀਚੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਚੱਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ  
 (B) ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਜੀਵ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ  
 (C) ਇਹ ਇੱਕ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਲਾਲਸਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ  
 (D) ਇਹ ਅਣ-ਸੁਖਾਵੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਦਾ ਹੈ
14. ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮਦਾਇਕ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ  
 (A) ਨਿਰ-ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ  
 (B) ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਲਈ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ  
 (C) ਉਸ ਦੀ ਤਰਜੀਹ ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣਾ  
 (D) ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਣਾ
15. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗੁਣਵਾਨ ਹੋਣਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਹੈ?  
 (A) ਉਤਸੁਕਤਾ  
 (B) ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕਤਾ  
 (C) ਕੁਲੀਨ ਨਾਲ ਮਾੜੇ ਸੰਬੰਧ  
 (D) ਵਾਧੂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ
16. ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸਿੰਗਲ ਫੈਕਟਰ ਸਿਧਾਂਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ  
 (A) ਐਲਫਰਡ ਬਿਨੈ (B) ਥਾਰਨਡਾਈਕ  
 (C) ਫਰੀਮੈਨ (D) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
17. 'ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਪਿਤਾਮਾ ਕੌਣ ਹੈ?  
 (A) ਗਾਰਡਨਰ (B) ਵਾਈਗੋਤਸਕੀ  
 (C) ਬਰੂਨਰ (D) ਪਿਆਜੇ
18. ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਰਮਾਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ 'ਤੇ ਕੌਣ ਜਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ  
 (A) ਪਿਆਜੇ (B) ਕੋਹਲਬਰਗ  
 (C) ਵਾਈਗੋਤਸਕੀ (D) ਡੈਵੇ
19. ਇੱਕ 12 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਥਾਨ ਹੈ  
 (A) ਗੁਆਂਢ (B) ਪਰਿਵਾਰ  
 (C) ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ (D) ਸਕੂਲ
20. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੁੱਧੀ ਅੰਕ ਪੱਧਰਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਗਰੁੱਪ ਚੁਣੋ  
 (A) 50 ਤੋਂ 70 (B) 30 ਤੋਂ 50  
 (C) 70 ਤੋਂ 90 (D) 40 ਤੋਂ 80

11. We calculate average marks of a student in the way as we calculate
  - (A) Variance
  - (B) Arithmetic mean
  - (C) Geometric mean
  - (D) Standard deviation.
12. Toy age refers to
  - (A) Early Childhood
  - (B) Late Childhood
  - (C) Babyhood
  - (D) All of these.
13. Which of the following statement is not appropriate to motivation as a process?
  - (A) It causes a person to move towards a goal
  - (B) It satisfies the person's biological needs
  - (C) It helps in achieving a psychological ambition
  - (D) It keeps away from an unpleasant situation.
14. A child writes with his/her left hand and is comfortable doing things with it, she/he should be
  - (A) Discouraged
  - (B) Made to write with the left hand
  - (C) Allow his preference
  - (D) Send to seek medical help.
15. Which of the following is NOT a sign of 'being gifted'?
  - (A) Curiosity
  - (B) Creativity
  - (C) Poor relationship with peers
  - (D) Interest in extra reading.
16. Single factor theory of intelligence was given by
  - (A) Alfred Binet
  - (B) Thorndike
  - (C) Freeman
  - (D) None of these.
17. Who is the father of "Theory of Multiple Intelligence"?
  - (A) Gardner
  - (B) Vygotsky
  - (C) Bruner
  - (D) Piaget.
18. Who gives more stress to the Philosophy of social constructivism?
  - (A) Piaget
  - (B) Kohlberg
  - (C) Vygotsky
  - (D) Dewey.
19. The best place of social development for a 12 years old child is .....
  - (A) Neighbourhood
  - (B) Family
  - (C) Playground
  - (D) School.
20. Select "the educable" group of students from the following groups, indicating different I.Q. levels
  - (A) 50 to 70
  - (B) 30 to 50
  - (C) 70 to 90
  - (D) 40 to 80.



21. ਬੁੱਧੀ ਅੰਕ ਸਕੋਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ  
 (A) ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ (B) ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ  
 (C) ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ (D) ਸੀਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ
22. ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (A) ਅਨੁਕਰਨੀ (B) ਸਿਰਜਨਾਤਮਿਕ  
 (C) ਕਲਪਨਾਤਮਿਕ (D) ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ
23. ਬਹੁ-ਭਾਸ਼ੀ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ  
 (A) ਬੁੱਧੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਸਿਆ ਹਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਿਊਰਿੰਗ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਸੈਟ ਹੈ  
 (B) ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ  
 (C) ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਕਈ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ  
 (D) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਬੁੱਧੀ, ਬੁੱਧੀ ਅੰਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ
24. ਕਿਸ਼ੋਰਾਂ ਨੂੰ ਤਜਰਬਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ  
 (A) ਸਵੈ-ਸਚਾਈ ਦੀ ਭਾਵਨਾ  
 (B) ਜਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ  
 (C) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧ  
 (D) ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਪਾਪਾਂ ਬਾਰੇ ਡਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ
25. ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਹੈ  
 (A) ਚਿੰਨ੍ਹ (B) ਅਰਥ-ਵਿਗਿਆਨ  
 (C) ਆਦਮੀ (D) ਬੱਚਾ
26. ਵੰਸ ਦੀ ਇਕਾਈ ਹੈ?  
 (A) ਗੁਣਸੂਤਰ (B) ਜੀਵਾਣੂ  
 (C) ਉਪਜਾਊ ਸੈਲ (D) ਜੇਨੋਟ
27. .... ਮਾਨਸਿਕ ਉਮਰ ਦਾ 100 ਦੁਆਰਾ ਗੁਣਾ ਕੀਤੀ ਕਾਲਕ੍ਰਮਿਕ ਉਮਰ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ  
 (A) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅੰਕ (B) ਬੁੱਧੀ ਅੰਕ  
 (C) ਦੇਵੇਂ (D) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
28. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਿਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਉਪਜ ਨਹੀਂ ਹੈ?  
 (A) ਹੁਨਰ (B) ਗਿਆਨ  
 (C) ਪਰਿਪੱਕਤਾ (D) ਸਰੀਰਕ ਬਣਤਰ
29. ਯੋਜਨਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?  
 (A) ਚੰਕਿੰਗ ਬਣਤਰ  
 (B) ਤਕਨੀਕ ਸਿਖਣਾ  
 (C) ਦੀਰਘ-ਕਾਲੀਨ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਸੰਗਠਿਤ ਪੈਕਟ  
 (D) ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਣਤਰ
30. ਇੱਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ ਹੈ  
 (A) ਵਾਕ-ਰਚਨਾ (B) ਰੂਪੀਮ  
 (C) ਵਿਵਹਾਰਮੂਲਕ (D) ਧੁਨੀਮ

21. IQ scores are generally ..... correlated with academic performance.  
(A) Least (B) Perfectly  
(C) Highly (D) Moderately.
22. Nature of children are like  
(A) Imitative (B) Constructive  
(C) Imaginative (D) Destructive.
23. Theory of multiple intelligence implies the following *except*  
(A) Intelligence is a distinct set of processing operations used by an individual to solve problems  
(B) Disciplines should be presented in a number of ways  
(C) Learning could be assessed through a variety of means  
(D) Emotional intelligence is not related to IQ.
24. Adolescents may experience  
(A) Feeling of self-actualization  
(B) Feeling of satiation about life  
(C) Anxiety and concern about themselves  
(D) Feeling of fear about sins committed in childhood.
25. The raw material of thinking is  
(A) Symbols (B) Semantics  
(C) Man (D) Child.
26. What is the unit of Heredity?  
(A) Chromosome (B) Gene  
(C) Fertilized cell (D) Zygote.
27. .... is the ratio of mental age to the chronological age multiplied by 100.  
(A) Emotional quotient (B) Intelligence quotient  
(C) Both (D) None of these.
28. Which of the following is not a product of learning?  
(A) Skill (B) Knowledge  
(C) Maturation (D) Physical Structure.
29. What is meant by Scheme?  
(A) Chunking mechanisms  
(B) Learning techniques  
(C) Organized packets of information stored in long term memory  
(D) Defense mechanisms.
30. Smallest unit of meaning in a language is  
(A) Syntax (B) Morpheme  
(C) Pragmatics (D) Phoneme.



31. ਕਿਸੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ-ਲਿਖਣ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਬਲੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
  - (A) ਵਿਆਕਰਨ
  - (B) ਟਕਸਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ
  - (C) ਵਰਨ-ਬੋਧ
  - (D) ਉਪ-ਭਾਸ਼ਾ
32. ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਲਈ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
  - (A) ਸ਼ਬਦ ਗਿਆਨ ਦਾ
  - (B) ਧੁਨੀ-ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ
  - (C) ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਦਾ
  - (D) ਅਰਥ-ਗਿਆਨ ਦਾ
33. ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ
  - (A) ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਅਸ਼ੁੱਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ
  - (B) ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਿੱਧੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
  - (C) ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
  - (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਭ ਕੁਝ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
34. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ, ਮੌਖਿਕ ਤੇ ਲਿਖਤ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
  - (A) ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ
  - (B) ਬੋਲਚਾਲ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਦੀ
  - (C) ਸੁਲੇਖ ਲਿਖਣ ਦੀ
  - (D) ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ
35. ਉਪਚਾਰਤਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ
  - (A) ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ-ਲਿਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ
  - (B) ਬੱਚੇ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ
  - (C) ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
  - (D) ਸਰੀਰਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਖੁਰਾਕ ਦੇ ਕੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਬਣਾਉਣਾ
36. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ।
  - (A) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
  - (B) ਲਿਖਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
  - (C) ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੋਸ਼ਲਾ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨਾ
  - (D) ਲੇਖ ਲਿਖਣਾ ਸਿਖਾਉਣਾ
37. ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ 'ਸੁਣਕ' ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ
  - (A) ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ, ਸੱਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ
  - (B) ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਚੰਗਾ ਬੁਲਾਗ ਹੋਵੇ
  - (C) ਜੋ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ
  - (D) ਜੋ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਉਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ

38. ਬੱਚਾ ਸ਼ੁੱਧ ਬੋਲ ਲਿਖਤ ਤਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ
- (A) ਸੁਣੇ
  - (B) ਸੁਣੇ ਤੇ ਸਮਝੇ
  - (C) ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੇ
  - (D) ਵਿਆਕਰਨ ਨੂੰ ਸਮਝੇ

ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਵਾਰਤਕ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ (39-44) :

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਰਤਾ ਦੀ ਰੂਚੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਧਾਵਾ ਕਰਨ ਆਏ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੀ 'ਈਨ ਮੰਨਣੀ' ਇਨਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅਣਖ ਰੋਹ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਬੀਰਤਾ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀਆ ਦੇ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਅੰਤ ਵਾਰ ਤੇਗਾਂ ਵਾਹੁਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਇਆ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਕਹਾਵਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਵੀਰ-ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਸਾਂਭੀ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਇਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ, ਨੀਲੇ ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਅਸਵਾਰ, ਰਾਜੇ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ 'ਤੇ ਸਜ-ਵਿਆਹਿਆ ਪਤਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

39. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੀਰਤਾ ਦੀ ਰੂਚੀ ਕਿਥੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ?

- (A) ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ
- (B) ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ
- (C) ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਤੋਂ
- (D) ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤੋਂ

40. ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਈਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦੇ?

- (A) ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੋਂ
- (B) ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਤੋਂ
- (C) ਵਡ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਤੋਂ
- (D) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਤੋਂ

41. 'ਈਨ ਮੰਨਣੀ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

- (A) ਜਿੱਤ ਮੰਨਣੀ
- (B) ਹਾਰ ਮੰਨਣੀ
- (C) ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਣਾ
- (D) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

42. ਯੂਨਾਨੀ ਕਾਲ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਲ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਕਿਵੇਂ ਲਿਆ?

- (A) ਤੇਗਾ ਚਲਾ ਕੇ
- (B) ਦੂਰੇ-ਦੂਰੇ
- (C) ਲੁਕ-ਛੁਪ ਕੇ
- (D) ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਕੇ

43. 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ' ਕੀ ਹੈ?

- (A) ਕਹਾਵਤ
- (B) ਗੀਤ
- (C) ਚੁਟਕਲਾ
- (D) ਕੋਈ ਨਹੀਂ

44. ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੇਠ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

- (A) ਚੁਟਕਲਿਆਂ ਵਿੱਚ
- (B) ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਵਿੱਚ
- (C) ਲੋਕ-ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ
- (D) ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਉ : (45-52)

ਤੇਰੇ ਪਿਪਲਾਂ ਹੇਠ ਹੋਣ ਮੁੜ ਮੇਲੇ,  
ਤੇਰੇ ਅੰਬਾਂ ਉਤੇ ਪੀਆ ਉਲਰਦੀਆਂ।  
ਕੁੜੀਆ, ਨੱਢੇ ਮੁੜ ਖੇਡਣ ਅਝੋਕ ਹੋ ਕੇ,  
ਰਲ ਮਿਲ ਉਨਾਂ ਚੰਨੇ ਦੀਆ ਚਾਨਣੀਆਂ,  
ਕਿਰਕਿਲੀਆਂ ਪਾਣ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਖੇਡਣ ਛਪਣ-ਲੁਕੀਆਂ।  
ਉਹੋ ਰਾਤਾਂ ਮੁੜ ਆਵਣ, ਨਿਰਵੈਰ, ਨਿਰਦ੍ਵੈਖ, ਪਵਿੱਤਰ  
ਅਬੋਝ, ਬਇਲਮ, ਨਿਸ਼ਪਾਪ ਸੁਹਣੀਆਂ ਸੁਆਦਲੀਆਂ  
ਉਹੋ ਗਿੱਧੇ ਉਹ ਧੂੜਾ ਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਰਲ ਮਿਲ,  
ਉਪਰ ਚੰਨ, ਹੇਠ ਚੰਨੀਆ, ਬੇਨ ਤੇ ਬੰਨੀਆ,  
ਨੱਚ ਨੱਚ, ਧਮ ਧਮ, ਥੰਮ ਥੰਮ, ਆਖਰ ਆਵਣ ਮੁੜ ਉਹੋ।  
ਖਿੱਚਾ ਖਿਲੀਆ ਪੁਰਾਣੀਆ;  
ਤ੍ਰਿੰਝਣਾ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਗਾਣ ਕੁੜੀਆ,  
ਆਪੇ ਜਿਹੀਆ ਸਭ ਇਕ ਥਾਂ ਇੱਕਠੀਆਂ,  
ਇਕ ਚਾਹ ਵਾਲੀਆਂ, ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਸਾਰੇ ਵਾਲੀਆ,  
ਤੇ ਮੁੜ ਬਾਗ ਗੂੰਜਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਇਆ ਦੀਆਂ  
ਤੀਖਣ ਬੋਲੀਆਂ; ਤੇ ਤੋਤਿਆ ਪਿਛੇ ਨੱਸਣ;  
ਤਾੜੀ ਮਾਰਦੀਆਂ ਉਨਾਂ ਨੂੰ ਟਹਿਣੀ ਟਹਿਣੀ ਉਡਾਵਦੀਆਂ।

45. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਸ਼ਾ ਕੀ ਹੈ?

- (A) ਦੇਸ਼ ਪਿਆਰ
- (B) ਕੁਦਰਤ ਪਿਆਰ
- (C) ਪੰਜਾਬ ਪਿਆਰ
- (D) ਕਵੀ ਦਾ ਅਲਬੇਲਾਪਨ

46. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਲੋਕ ਖੇਡ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ?

- (A) ਚੰਨ-ਚੰਨੀ
- (B) ਕਿਕਲੀ
- (C) ਲੁੱਕਣ-ਮਿਟੀ
- (D) (B) ਅਤੇ (C)



47. 'ਉਪਰ ਚੰਨ ਹੇਠ ਚੰਨੀਆ' ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਨੀਆ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

- (A) ਤਾਰੇ
- (B) ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ
- (C) ਦੀਵੇ
- (D) ਸੁਹਣੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ

48. ਇਹ ਕਾਵਿ ਸਤਰਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ?

- (A) ਸਮਾਜ
- (B) ਸਭਿਅਤਾ
- (C) ਸਭਿਆਚਾਰ
- (D) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

49. 'ਨਿਰ' ਅਗੇਤਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ?

- (A) ਨਿਰਵੈਰ
- (B) ਨਿਰਦ੍ਵੈਖ
- (C) ਨਿਰਭਉ
- (D) ਨਿਦੋਸ਼

50. ਕਵੀ ਨੇ ਕਿਸ ਹੇਠਾਂ ਮੇਲਿਆ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ?

- (A) ਬਾਗ਼
- (B) ਪਿੱਪਲਾ
- (C) ਮੈਦਾਨ
- (D) ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ

51. ਕਵੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ?

- (A) ਨਿਰਵੈਰ
- (B) ਨਿਰਦ੍ਵੈਖ
- (C) ਜੁਲਮ ਭਰੀਆਂ
- (D) ਪਵਿੱਤਰ

52. ਕਵੀ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖਿਚਾਂ ਖਿਲੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਦੀ ਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ?

- (A) ਨੱਚ-ਨੱਚ
- (B) ਧਮ-ਧਮ
- (C) ਥੰਮ-ਥੰਮ
- (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ

53. ਟਕਸਾਲੀ ਬੋਲੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

- (A) ਜੋ ਆਮ ਬੋਲ-ਚਾਲ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।
- (B) ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।
- (C) ਜੋ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ।
- (D) ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ।

54. ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਲੁੱਧ ਹੈ?
- (A) ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ  
(B) ਪ੍ਰਕੀਰਤੀ  
(C) ਪਰਾਕੀਰਤੀ  
(D) ਪਰਕੀਰਤੀ
55. 'ਸੱਪ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇਣਾ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?
- (A) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਾਲਣਾ  
(B) ਮੁਸੀਬਤ ਸਹੇੜਨਾ  
(C) ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਨੇਕੀ ਕਰਨਾ  
(D) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
56. 'ਸਿਖਣਾ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸੋਪਣਾ ਹੈ' ਕਿਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ?
- (A) ਵੁੱਡਵਰਥ ਨੇ  
(B) ਮੱਨ ਨੇ  
(C) ਗੇਟਸ ਨੇ  
(D) ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ
57. ਮੇਨ ਵਾਚਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ
- (A) ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ  
(B) ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਿਨ੍ਹਾ ਆਵਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ  
(C) ਇਕਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ  
(D) ਕੋਈ ਨਹੀਂ
58. ਬੱਚਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੋਂ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਦਾ ਹੈ।
- (A) ਬੋਲ ਕੇ  
(B) ਦੇਖ ਕੇ  
(C) ਅਨੁਕਰਨ ਦੁਆਰਾ  
(D) ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ
59. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ 'ਬੋਲਚਾਲ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ।
- (A) ਬੱਚਾ ਉਚੀ ਪਾਠ ਕਰੇ  
(B) ਅਧਿਆਪਕ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਵੇ  
(C) ਸਾਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੋਲਚਾਲ ਕਰੇ  
(D) ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ ਵੱਧ-ਤੋਂ-ਵੱਧ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ
60. ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੁਣਨ ਕੋਸ਼ਲ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ।
- (A) ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ  
(B) ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ  
(C) ਸੁਣ ਕੇ, ਵਿਚਾਰਾ ਤੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨਾ  
(D) ਅਰਥ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨੇ

**English Language (Question No. 61-90)**

61. A test of listening comprehension is a test of .....
- (A) Receptive Skill
  - (B) Productive Skill
  - (C) Hearing Skill
  - (D) Phonology.
62. 'Brain storming' means
- (A) To do some mental exercise
  - (B) To collect all kinds of ideas on a topic
  - (C) To make effort to understand something
  - (D) To give some kind of stimulus to the brain.
63. Which is the 'longest pause' ?
- (A) Apostrophe
  - (B) Dashe
  - (C) Hyphen
  - (D) Fullstop.
64. If something is 'the king on the cake', it is
- (A) A perfect opportunity to have fun
  - (B) An unexpected coincidence
  - (C) An additional benefit to something that is already good
  - (D) None of the above.
65. Which one of this is not an example of 'Alliteration'?
- (A) Men sell the wedding bells
  - (B) Go and gather the green leaves on the grass
  - (C) The boy buzzed around as busy as a bee
  - (D) Little Larry likes licking the sticky lollipop.
65. The dictionary definition of a word
- (A) Conotation
  - (B) Figure of Speech
  - (C) Denotation
  - (D) Epithet.
67. The method of teaching English adopted at present in school curriculum is
- (A) Functional Communicative Approach
  - (B) Function Corrective Approach
  - (C) Figurative Comprehensive Approach
  - (D) Formative Correlation Approach.
68. Journey from example to generalization is
- (A) Deductive
  - (B) Inductive
  - (C) Incidental
  - (D) All the above.



69. The Study of words and their meanings is known as  
(A) Phonetics  
(B) Syntax  
(C) Linguistics  
(D) Semantics.
70. Which one of the following is not a language component?  
(A) Grammar  
(B) Speech  
(C) Sound System  
(D) Manuscript.
71. A teacher in class shows real objects one by one and then call out its name. Her purpose in doing this activity is  
(A) Motivate the child and make lesson interesting  
(B) Helping learners to acquire vocabulary by associating words with real life objects  
(C) Helps in improving correct pronunciation  
(D) To teach the correct spelling of the word.
72. A child in Class II will initially learn the language in the most effective manner through which one of the given methods?  
(A) Playway method  
(B) Practice and drill  
(C) Imitation  
(D) All the above.
73. As a language teacher to ensure maximum participation of the students in class. Which of the following methods of teaching would you adopt?  
(A) Demonstration  
(B) Roleplay  
(C) Discussion  
(D) All the above.
74. The Principle of selection and gradation of words is based on .....  
(A) Frequency  
(B) Range  
(C) Teachability  
(D) All the above.
75. Continuous Comprehension evaluation is  
(A) Assessment of learners while learning  
(B) Periodic conduct of exams  
(C) Continuous testing  
(D) Continuous assessment.

**Directions : Read the following passage carefully and answer the Question Nos. 76–83.**

Every year about two million people visit Mount Rushmore, where the faces of four U.S. Presidents were carved in granite by sculptor Gutzon Borglum and his son, the late Lincoln Borglum. The creation of Mount Rushmore Monument took 14 years – from 1927 to 1941 – and nearly a million dollars. These were times when money was difficult to come by and many people were jobless. To move the more than 400,000 tons of rock, Borglum hired laid-off workers from the closed-down mines in the Black Hills area. He taught these men to dynamite, drill, carve, and finish the granite as they were hanging in midair in his specially devised chairs, which had many safety features. Borglum was proud of the fact that no workers were killed or severely injured during the years of blasting and carving.

During the carving, many changes in the original design had to be made to keep the carved heads free of large fissures that were uncovered. However, not all the cracks could be avoided, so Borglum concocted a mixture of granite dust, white lead, and linseed oil to fill them.

Every winter, water from melting snows gets into the fissures and expands as it freezes, making the fissures bigger. Consequently, every autumn maintenance work is done to refill the cracks. The repairers swing out in space over a 500-foot drop and fix the monument with the same mixture that Borglum used to preserve this national monument for future generations.

76. This passage is mainly about  
(A) The visitors to the Mount Rushmore Monument  
(B) The sculptor of the Mount Rushmore Monument  
(C) The creation of the Mount Rushmore Monument  
(D) None of these
77. According to the passage Borglum's son  
(A) is dead  
(B) was a president  
(C) spent a million dollars.  
(D) None of these
78. The men who Borglum hired were  
(A) Trained sculptors  
(B) Black Hills Volunteers  
(C) Unemployed Miners.  
(D) None of these
79. The Word "devised in line 7 is closest in meaning to  
(A) Designed  
(B) Described  
(C) Elevated.  
(D) None of these
80. In the line 11, the word 'fissures' is been used it means .....  
(A) Desigus  
(B) Cracks  
(C) Closures.  
(D) None of these

81. Which word is similar to 'preserve'?
- (A) Wreck
  - (B) Retain
  - (C) Destroy
  - (D) Ruin.
82. Borglum's mixture for filling cracks was
- (A) Very expensive
  - (B) Bought at the Black Hills Miners
  - (C) Invented by the sculptor himself.
  - (D) None of these
83. The word 'avoided' in line 11 is closest in meaning to
- (A) Circumvented
  - (B) Prevented
  - (C) Improvised.
  - (D) None of these

**Directions : Read the following passage carefully and answer the Question Nos. 84-90 :**

Marie Curie was one of the most accomplished scientists in history. Together with her husband, Pierre, she discovered radium, an element widely used for treating cancer, and studied uranium and other radioactive substances. Pierre and Marie's amicable collaboration later helped to unlock the secrets of the atom.

Marie was born in 1867 in Warsaw, Poland, where her father was a professor of physics. At an early age, she displayed a brilliant mind and a blithe personality. Her great exuberance for learning prompted her to continue with her studies after high school. She became disgruntled, however, when she learned that the university in Warsaw was closed to women. Determined to receive a higher education, she defiantly left Poland and in 1891 entered the Sorbonne, a French university, where she earned her master's degree and doctorate in physics.

Marie was fortunate to have studied at the Sorbonne with some of the greatest scientists of her day, one of whom was Pierre Curie. Marie and Pierre were married in 1895 and spent many productive years working together in the physics laboratory. A short time after they discovered radium, Pierre was killed by a horse-drawn wagon in 1906. Marie was stunned by this horrible misfortune and endured heartbreaking anguish. Despondently she recalled their close relationship and the joy that they had shared in scientific research. The fact that she had two young daughters to raise by herself greatly increased her distress.

Curie's feeling of desolation finally began to fade when she was asked to succeed her husband as a physics professor at the Sorbonne. She was the first woman to be given a professorship at the world-famous university. In 1911 she received the Nobel Prize in chemistry for isolating radium. Although Marie Curie eventually suffered a fatal illness from her long exposure to radium, she never became disillusioned about her work. Regardless of the consequences, she had dedicated herself to science and to revealing the mysteries of the physical world.



84. The Curies' ..... (line 3) collaboration helped to unlock the secrets of the atom.  
(A) Friendly  
(B) Competitive  
(C) Courteous  
(D) Industrious.
85. Marie had a bright mind and a ..... personality. (line 6 )  
(A) Strong  
(B) Lighthearted  
(C) Humorous  
(D) Strange.
86. When she learned that she could not attend the university in Warsaw, she felt .....  
(A) Hopeless  
(B) Annoyed  
(C) Depressed  
(D) Worried.
87. Which word is *antonym* of 'Despondent'?  
(A) Dishearten  
(B) Melancholy  
(C) Cheerful  
(D) Defected.
88. Marie's desolation began to fade away when  
(A) She raised her two daughters  
(B) She was asked to succeed her husband as a physics professor  
(C) She fell ill  
(D) She became disillusioned about her work.
89. Curie 'dedicated' herself to science (Make Noun of the word in inverted Comma).  
(A) Dedicate  
(B) Dedication  
(C) Dedicatedly  
(D) Dedicative.
90. Even though she became fatally ill from working with radium Marie Curie was never .....  
(A) Troubled  
(B) Worried  
(C) Disappointed  
(D) Sorrowful.

ਭਾਗ-B

ਗਣਿਤ (ਦੁਭਾਸ਼ੀ) - ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 91-120

91. ਗਿਰੀਸ਼ ਨੇ 45,000 ਰੁਪਏ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਜੈ ਨੇ 60,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 6 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅੰਕੁਸ਼ ਨੇ 90,000 ਰੁਪਏ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇਦਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 16,500 ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਇਆ। ਗਿਰੀਸ਼ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗਾ?
- (A) 5,500 ਰੁਪਏ (B) 6,000 ਰੁਪਏ  
(C) 6,600 ਰੁਪਏ (D) 5,900 ਰੁਪਏ
92. ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਜੋੜ 110 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ 4 ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਖਿਆ ਹੈ
- (A) 62 (B) 73  
(C) 84 (D) 51
93. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤਵੱਜੋਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਇੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ
- (A) ਵੱਡੀ ਕਲਾਸ (ਜਿਆਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ) (B) ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਬੋਝ ਕਾਰਨ  
(C) ਸਿਲੇਬਸ ਕਾਰਨ (D) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਕਾਰਨ
94. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਣਿਤ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
- (A) 21 ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ (B) 22 ਦਿਸੰਬਰ ਨੂੰ  
(C) 21 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ (D) 22 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ
95. ਸੰਖਿਆ ਪੂਰਵ ਸੰਕਲਪ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ
- (A) ਭਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ (B) ਗਣਿਤ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ  
(C) ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਘੜਨ ਲਈ (D) ਅੰਕ-ਗਣਿਤੀ ਸੰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ
96. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਹੈ
- (A) ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (B) ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ  
(C) ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (D) ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ
97. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਊਮੈਟ੍ਰਿਕ ਬਾੱਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਕਿਹੜੀ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿਧੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?
- (A) ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਧੀ (B) ਖੋਜਾਤਮਕ ਵਿਧੀ  
(C) ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਵਿਧੀ (D) ਚਰਚਾ ਵਿਧੀ
98. ਗਣਿਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਹੈ
- (A) ਸਜਾਵਟੀ (B) ਮੁਸ਼ਕਿਲ  
(C) ਤਾਰਕਿਕ (D) ਬੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਅਕੇਵੇਂ ਭਰਿਆ
99. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਕੇਂਦਰਿਤ-ਵਿਧੀ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- (A) ਖੇਡ ਵਿਧੀ (B) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ  
(C) ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਧੀ (D) ਸਮਾਜੀਕ੍ਰਿਤ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਵਿਧੀ
100. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਪੰਜ ਚਰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ?
- (A) ਮਾਰੀਸਨ ਨੇ (B) ਹਰਬਰਟ ਨੇ  
(C) ਕਿਲਪੈਟਰਿਕ ਨੇ (D) ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

**Section-B**  
**Mathematics (Bilingual Section, Question Nos. 91-120)**

91. Girish started a business investing Rs. 45,000. After 3 months, Vijay with Rs. 60,000 and after another 6 months, Ankush with Rs. 90,000 joined him. At the end of the year, they made a profit of Rs. 16,500. What is Girish's share of profit?  
(A) Rs. 5,500 (B) Rs. 6,000  
(C) Rs. 6,600 (D) Rs. 5,900.
92. Sum of a number of two digits and the number obtained by reversing the digits of the first number is 110. If the difference of the digits is 4, then the number is :  
(A) 62 (B) 73  
(C) 84 (D) 51.
93. Individual attention can not be paid to student due to :  
(A) Large Class (More no. of students) (B) Teacher's Burden  
(C) Syllabus (D) Low Salary of Teachers.
94. The National Mathematics Day is celebrated on :  
(A) 21 December (B) 22 December  
(C) 21 January (D) 22 November.
95. Pre-number concepts are important to :  
(A) Understand fractions (B) Enjoy Mathematics  
(C) Build up number concepts (D) Do arithmetical operations.
96. The most effective way to evaluate students is :  
(A) Weekly test  
(B) Monthly test  
(C) Yearly test  
(D) Continuous and Comprehensive Evaluation.
97. Students are asked to find various characteristics of a square using a geometric box. Here the teaching method adopted is the :  
(A) Lecture method (B) Heuristic method  
(C) Project method (D) Discussion method.
98. The nature of mathematics is :  
(A) Ornamental (B) Difficult  
(C) Logical (D) Boring.
99. Which of the following is a teacher-centred method?  
(A) Playway method (B) Project method  
(C) Lecture method (D) Socialized recitation.
100. Who started the five stepped system of lesson planning?  
(A) Morrison (B) Herbert  
(C) Kilpatrick (D) None of these.



101. ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਰਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?  
 (A) ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ, ਰਫਤਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧਤਾ (B) ਸ਼ਖਸੀਅਤ  
 (C) ਕੇਵਲ ਯਾਦਾਸ਼ਤ (D) ਸਿਆਣਪ
102. 'ਕੋਣ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ  
 (A) ਕਿਸੇ ਕਿਰਨ ਦੇ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਮਾਪ  
 (B) ਰੇਖਾ ਖੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ  
 (C) ਰੇਖਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ  
 (D) ਕਿਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ
103. ਦੱਖਣ ਅਤੇ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਕੋਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?  
 (A)  $90^\circ$  (B)  $180^\circ$   
 (C)  $270^\circ$  (D)  $135^\circ$
104. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਅਨੁਪਾਤ 1 : 2 : 3 : 4 ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕੋਣ ਦੀ ਮਿਣਤੀ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ?  
 (A)  $18^\circ$  (B)  $36^\circ$   
 (C)  $20^\circ$  (D)  $72^\circ$
105. ਪਾਸੇ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਫਲਕਾਂ ਉਪਰ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (A) 6 (B) 7  
 (C) 8 (D) 9
106. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਠੀਕ ਹੈ?  
 (A) ਸਾਰੀਆਂ ਜਿਸਤ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ  
 (B) ਸਾਰੀਆਂ ਟਾਂਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ  
 (C) ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ  
 (D) ਇੱਕ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਗੁਣਨਫਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ
107. 1 ਕਰੋੜ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (A) 10 ਮਿਲੀਅਨ (B) 100 ਲੱਖ  
 (C) 10,000 ਹਜ਼ਾਰ (D) ਇਹ ਸਾਰੇ
108. ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੱਲ ਆਬਾਦੀ 6508 ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2541 ਆਦਮੀ ਅਤੇ 2318 ਔਰਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬੱਚੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ  
 (A) 6,285 (B) 2,541  
 (C) 1,649 (D) 11,367
109. 50 ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ  $1/4$  ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਹੈ  
 (A) 13 (B) 100  
 (C) 200 (D) 400
110. ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ 999 ਨੂੰ 0.009 ਨਾਲ ਭਾਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (A) 1000 (B) 1,11,000  
 (C) 111 (D) 11,000

101. Achievement Tests in Mathematics aim at testing :

- (A) Performance, Speed and Accuracy (B) Personality  
(C) Memory only (D) Wisdom.

102. An angle is :

- (A) A measure of degree rotation of a ray (B) Made from line segments  
(C) Made from lines (D) Made from rays.

103. The angle formed between South and East direction is :

- (A)  $90^\circ$  (B)  $180^\circ$   
(C)  $270^\circ$  (D)  $135^\circ$ .

104. The measures of four angles of a quadrilateral are in the ratio of 1 : 2 : 3 : 4. What is the measure of the smallest angle?

- (A)  $18^\circ$  (B)  $36^\circ$   
(C)  $20^\circ$  (D)  $72^\circ$ .

105. The sum of numbers written on opposite faces of a dice are :

- (A) 6 (B) 7  
(C) 8 (D) 9.

106. Which one of the following statements is true?

- (A) All even numbers are composite numbers  
(B) All odd numbers are prime numbers  
(C) There are infinitely many prime numbers  
(D) A prime number can be written as the product of more than two natural numbers.

107. 1 Crore is equal to :

- (A) 10 Millions (B) 100 Lakhs  
(C) 10,000 Thousands (D) All of these.

108. Total population of a village is 6508. Out of them 2541 are males, 2318 are females and rest are children. The number of children in the village is :

- (A) 6285 (B) 2541  
(C) 1649 (D) 11,367.

109. 50 litres of milk was divided equally among students of a school, if each student got  $\frac{1}{4}$  litre of milk, then number of students in the school are :

- (A) 13 (B) 100  
(C) 200 (D) 400.

110. If we divide 999 by 0.009, we obtain :

- (A) 1,000 (B) 1,11,000  
(C) 111 (D) 11,000.

111. ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਦੀ  
 (A) ਕੇਵਲ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (B) ਕੇਵਲ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਅਰਧ ਵਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ  
 (C) ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਮੋਟਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (D) ਕੋਈ ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ ਜਾਂ ਮੋਟਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
112. 12 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 8 ਕੁਇੰਟਲ ਵਿੱਚੋਂ 8 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਘਟਾਉਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਾਂਗੇ :  
 (A) 3 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 8 ਕੁਇੰਟਲ  
 (B) 4 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 8 ਕੁਇੰਟਲ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ  
 (C) 4 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 7 ਕੁਇੰਟਲ 50 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ  
 (D) 3 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ 8 ਕੁਇੰਟਲ 50 ਗ੍ਰਾਮ
113. ਭਾਗ ਦੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ 3 ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਭਾਜਕ ਨੂੰ 8 ਲੈ ਲਿਆ ਅਤੇ 15 ਉੱਤਰ ਆਇਆ। ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਹੈ  
 (A) 15 (B) 40  
 (C) 30 (D) 45
114. ਰਾਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਸਮਾਗਮ ਲਈ 45 ਲੀਟਰ ਦੁੱਧ ਖਰੀਦਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ 2 ਲੀਟਰ ਅਤੇ 700 ਮਿ: ਲੀ: ਦੁੱਧ ਬਚ ਗਿਆ। ਦੱਸੋ, ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨਾ ਦੁੱਧ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ?  
 (A) 42 ਲੀ: 700 ਮਿਲੀ: ਲੀ: (B) 43 ਲੀ: 300 ਮਿਲੀ: ਲੀ:  
 (C) 43 ਲੀ: 700 ਮਿਲੀ: ਲੀ: (D) 42 ਲੀ: 300 ਮਿਲੀ: ਲੀ:
115. 3.5 ਕਿ. ਲੀ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ 1 ਘਣ ਸੈ.ਮੀ. ਪਾਣੀ ਦਾ ਭਾਰ 1 ਗ੍ਰਾਮ ਹੋਵੇ?  
 (A) 35 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ: (B) 350 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ:  
 (C) 3500 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ: (D) 35000 ਗ੍ਰਾਮ:
116. A ਅਤੇ B ਇੱਕ ਕੰਮ ਨੂੰ 18 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; B ਅਤੇ C 24 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ; A ਅਤੇ C 36 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਣਗੇ?  
 (A) 12 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ (B) 13 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ  
 (C) 16 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ (D) 26 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ
117. ਪਹਿਲੀਆਂ ਦਸ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਹੈ  
 (A) 12.7 (B) 12.9  
 (C) 129 (D) 10.1
118. 30 ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਰ 45 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 20 ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਰ 43.5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ 10 ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਔਸਤ ਭਾਰ ਹੋਵੇਗਾ  
 (A) 58 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ: (B) 48 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ:  
 (C) 52 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ: (D) 50 ਕਿ: ਗ੍ਰਾਮ:
119. 4, 9, 25, 49, ..... ਲੜੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੰਖਿਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?  
 (A) 64 (B) 81  
 (C) 100 (D) 121
120. 2, 15, 41, 80 ( ..... ) ਲੜੀ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੰਖਿਆ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?  
 (A) 111 (B) 120  
 (C) 121 (D) 132



111. A point has got :  
 (A) Only length and breadth (B) Only a small radius  
 (C) Length, breadth and thickness (D) No length, breadth or thickness.
112. On subtracting 8 metric tonne 50 kilogram from 12 metric tonne 8 quintals, we get :  
 (A) 3 mt 8 quintal (B) 4 mt 8 quintal 50 kg  
 (C) 4 mt 7 quintal 50 kg (D) 3 mt 8 quintal 50 gm.
113. In a question of division, a student took 8 as a divisor instead of 3, by mistake and finds the answer 15. The correct answer is :  
 (A) 15 (B) 40  
 (C) 30 (D) 45.
114. Ram purchased 45 litres of milk for a function at his home. After the function 2 litres and 700 ml of milk was left. How much milk was used in the function?  
 (A) 42 l 700 ml (B) 43 l 300 ml  
 (C) 43 l 700 ml (D) 42 l 300 ml.
115. What is the weight of 3.5 kilo litre water in kilograms, if weight of 1 cu cm water is 1 g?  
 (A) 35 kg (B) 350 kg  
 (C) 3500 kg (D) 3500 g.
116. A and B can do a piece of work in 18 days; B and C in 24 days; A and C in 36 days. In what time can they do it all working together?  
 (A) 12 days (B) 13 days  
 (C) 16 days (D) 26 days.
117. The average of first ten prime numbers is :  
 (A) 12.7 (B) 12.9  
 (C) 129 (D) 10.1.
118. The average weight of 30 boys and girls is 45 kg. If the average weight of 20 boys out of them 43.5 kg, then average weight of 10 girls is :  
 (A) 58 kg (B) 48 kg  
 (C) 52 kg (D) 50 kg.
119. What will be the next number of the series 4, 9, 25, 49, ?  
 (A) 64 (B) 81  
 (C) 100 (D) 121.
120. What will be the next number of the series : 2, 15, 41, 80, (.....)?  
 (A) 111 (B) 120  
 (C) 121 (D) 132.

121. ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕਿਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 2010 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?
- (A) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ  
(B) ਗ੍ਰੀਨਪੀਸ ਇੰਡੀਆ  
(C) ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ  
(D) ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ ਆਫ ਈਕੋਲੋਜੀ ਐਂਡ ਐਨਵਾਇਰਮੈਂਟ
122. ਹੇਠ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਗ੍ਰਹਿ (Terrestrial Planets) ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ?
- (A) ਬੁੱਧ (B) ਸ਼ੁੱਕਰ  
(C) ਧਰਤੀ (D) ਜੁਪੀਟਰ
123. ਵਿਸ਼ਵ ਓਜ਼ੋਨ ਦਿਵਸ ਹਰ ਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- (A) ਮਾਂਟਰੀਅਲ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ 'ਤੇ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ  
(B) ਕਿਯੋਟੋ ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਲ 'ਤੇ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ  
(C) ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ  
(D) ਓਜ਼ੋਨ ਛੋਕ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ
124. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਾਨ ਕਰੋ :
- |                  |  |
|------------------|--|
| (i) ਬਾਇਓਸਫੀਅਰ    | (a) ਧਰਤੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹਵਾ ਦਾ ਕੰਬਲ            |
| (ii) ਹਾਈਡਰੋਸਫੀਅਰ | (b) ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੋਮੇਨ                        |
| (iii) ਵਾਤਾਵਰਨ    | (c) ਠੋਸ ਛਾਲੇ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਖਤ ਚੋਟੀ        |
| (iv) ਲਿਥੋਸਫੀਅਰ   | (d) ਜੀਵ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ |
- (A) (i)-(d) (ii)-(b) (iii)-(a) (iv)-(c)  
(B) (i)-(c) (ii)-(b) (iii)-(a) (iv)-(d)  
(C) (i)-(c) (ii)-(a) (iii)-(b) (iv)-(d)  
(D) (i)-(a) (ii)-(c) (iii)-(d) (iv)-(b)
125. ਅੱਖਾਂ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅੱਖ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- (A) ਲੈਂਨਜ਼ (B) ਰੇਟਿਨਾ  
(C) ਕੋਰਨੀਆ (D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ
126. ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਗੈਸ ਨਿਕਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- (A) ਚੀਨ (B) ਅਮਰੀਕਾ  
(C) ਰੂਸ (D) ਜਪਾਨ
127. ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਬਲੂਮ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ?
- (A) ਅੱਠ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ (B) ਛੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ  
(C) ਸੱਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ (D) ਪੰਜ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ

**Environmental Studies (Bilingual Section, Question Nos. 121 to 150)**

121. Which statutory body was established in 2010 to handle the expeditious disposal of the cases pertaining to environmental issues?  
(A) Central Pollution Control Board  
(B) Greenpeace India  
(C) National Green Tribunal  
(D) Indian Institute of Ecology and Environment.
122. Which one of the following planets is not an example of Terrestrial Planets?  
(A) Mercury (B) Venus  
(C) Earth (D) Jupiter.
123. Why world Ozone Day is celebrated on September 16 every year world over?  
(A) Montreal Protocol was signed in 16th September  
(B) Kyoto Protocol was signed in 16th September  
(C) Ozone layer was discovered by scientists on 16th September  
(D) Ozone Hole was discovered by scientists on 16th September.
124. Match of the following :
- |                   |  |
|-------------------|--|
| (i) Biosphere     | (a) Blanket of air which surrounds the earth               |
| (ii) Hydrosphere  | (b) Domain of water  |
| (iii) Environment | (c) Solid crust or the hard top layer of the earth         |
| (iv) Lithosphere  | (d) Relation between the organisms and their surroundings. |
- (A) (i)-(d) (ii)-(b) (iii)-(a) (iv)-(c)  
(B) (i)-(c) (ii)-(b) (iii)-(a) (iv)-(d)  
(C) (i)-(c) (ii)-(a) (iii)-(b) (iv)-(d)  
(D) (i)-(a) (ii)-(c) (iii)-(d) (iv)-(b).
125. During the process of Eye donation, which part of the eye is transplanted in the receiver of the eye?  
(A) Lens (B) Retina  
(C) Cornea (D) All the above.
126. Which country is largest carbon dioxide gas emitter in the world presently?  
(A) China (B) USA  
(C) Russia (D) Japan.
127. In how many categories, Benjamin Bloom divided the cognitive objectives?  
(A) Eight Categories (B) Six Categories  
(C) Seven Categories (D) Five Categories.



128. ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਲਈ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾਓਗੇ?
- (A) ਬੈਟੈਨੀਕਲ ਗਾਰਡਨ (B) ਤਾਜ ਮਹਿਲ  
(C) ਰੇਲਵੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ (D) ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
129. ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਮੌਸਮ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਕੌਣ ਹੈ?
- (A) ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਮਨ (B) ਪੀਯੂਸ਼ ਗੋਇਲ  
(C) ਐਸ. ਜੈਸ਼ੰਕਰ (D) ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਜਾਵਡੇਕਰ
130. ਮੈਪ ਰੀਡਿੰਗ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਤੱਤ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ?
- (A) ਦਿਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (B) ਰੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ  
(C) ਪ੍ਰਤੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ (D) ਵਿਆਕਰਣ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ
131. ਵਾਤਾਵਰਣ ਕੁਇਜ਼ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਲਈ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ?
- (A) ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੂਪੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (B) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ  
(C) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (D) ਖੁੱਲੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
132. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਇੱਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਫੀਲਡ ਟ੍ਰਿਪਸ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ?
- (A) ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣਾ  
(B) ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ  
(C) ਫੀਲਡ ਦੇ ਨਾਲ ਕਲਾਸਰੂਮ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ  
(D) ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ
133. ਤੁਸੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਸ਼ੁੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਰਸਾਇਣਕ ਤਰੀਕਿਆਂ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੁਝਾਅ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ?
- (A) ਲਾਲ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (B) ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਬਾਲਣਾ  
(C) ਕਲੋਰੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ (D) ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਸਲਫੇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ
134. ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਨੈਤਿਕ ਹੈ?
- (A) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸਬੰਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ  
(B) ਗਰਭ ਨਿਰੋਧਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ  
(C) ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ  
(D) ਆਬਾਦੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਣਾ
135. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਵੱਛ ਭਾਰਤ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?
- (A) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੁੱਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੈਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ  
(B) ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੂੜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ  
(C) ਸਿਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮੱਲ ਢੇਣ ਦੀ ਲਾਅਨਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ  
(D) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

128. For imparting Environment sensitivity, where would you take your students for excursion?
- (A) Botanical Garden (B) Taj Mahal  
(C) Railway Platform (D) Library.
129. Who is present Union Minister of Environment, Forest and Climate Change in present Government of India?
- (A) Nirmala Sitaraman (B) Piyush Goyal  
(C) S. Jaishankar (D) Prakash Javadekar.
130. For Map reading, which one of the following component cannot be useful?
- (A) Using Direction (B) Using Colour  
(C) Using Symbols (D) Using Grammar.
131. For organizing environment quiz, which kind of questions should be asked?
- (A) Essay Type Questions (B) Objective Type Questions  
(C) Short Answer Type Questions (D) Open Ended Questions.
132. Which one of the following is NOT the utility of field trips in environmental education?
- (A) Learning the art of living with others  
(B) Knowing the institutions of political importance  
(C) Integrating classroom instructions with field  
(D) Expanding emotional and intellectual horizons.
133. You want to train the students for chemical methods of water sterilization. Which one of the following will not be suggested by you?
- (A) Use of Potassium Permanganate (B) Boiling the Water  
(C) Use of Chlorine (D) Use of Aluminium Sulphate.
134. Which one of the following steps to control the population is unethical for a teacher to recommend?
- (A) Motivating peoples to undergo sterilization process  
(B) Use of Contraceptives  
(C) Encouraging them for more abortions  
(D) By spreading awareness of population laws.
135. What is the need of Swachh Bharat Abhiyan in our country?
- (A) To eliminate the open defecation in India  
(B) To implement the proper waste management through the scientific processes  
(C) To eradicate the disgusting manual scavenging system  
(D) All of these.

136. ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਮੁੜਵਸੇਵੇ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਮਵਰ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਮੇਘਾ ਪਾਟਕਰ ਨੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ (ਐਨ.ਬੀ.ਏ.) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਿਹੜੇ ਡੈਮ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਹ ਨਰਮਦਾ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ (ਐਨ.ਬੀ.ਏ.) ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ?
- (A) ਟਿਹਰੀ ਡੈਮ (B) ਸਰਦਾਰ ਸਰੋਵਰ ਡੈਮ  
(C) ਹੀਰਾਕੁੰਡ ਡੈਮ (D) ਨਾਗਾਰਜੁਨ ਡੈਮ
137. ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ AQI (ਏ.ਕੀਯਓ.ਆਈ.) ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, AQI ਦੀ ਪੂਰੀ ਫਾਰਮ ਦੱਸੋ।
- (A) ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਕੁਆਲਟੀ ਇੰਡੈਕਸ (B) ਏਅਰ ਕੁਆਂਟੀਟੀ ਇੰਡੈਕਸ  
(C) ਏਅਰ ਕੁਆਲਟੀ ਇੰਡੈਕਸ (D) ਏਅਰ ਕੁਆਲਟੀ ਇੰਸਟੀਟਿਊਟ
138. ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ 26 ਸਤੰਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਨਮਾਨ 'ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਆਫ਼ ਦੀ ਅਰਥ ਐਵਾਰਡ' ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਜੇਤੂ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਸ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਖ਼ਸ਼ੀਅਤ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ?
- (A) ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਸਕਾਟ ਮੌਰਿਸਨ  
(B) ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਜਸਟਿਨ ਟਰੂਡੋ  
(C) ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਮੈਨੂਅਲ ਮੈਕਰੋਨ  
(D) ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ
139. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।
- (A) ਵਾਟਰ ਵੇਪਰ, ਮੀਥੇਨ, ਆਕਸੀਜਨ, ਕਲੋਰੋਫਲੋਰੋਕਾਰਬਨ  
(B) ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ, ਨਾਈਟ੍ਰਸ ਆਕਸਾਈਡ, ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ, ਕਲੋਰੋਫਲੋਰੋਕਾਰਬਨ  
(C) ਵਾਟਰ ਵੇਪਰ, ਮੀਥੇਨ, ਆਕਸੀਜਨ, ਕਲੋਰੋਫਲੋਰੋਕਾਰਬਨ  
(D) ਵਾਟਰ ਵੇਪਰ, ਮੀਥੇਨ, ਓਜ਼ੋਨ, ਨਾਈਟ੍ਰਸ ਆਕਸਾਈਡ
140. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਧੁਨੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ?
- (A) ਡਾਇਰਿਆ ਜਾਂ ਦਸਤ (B) ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ  
(C) ਬੋਲਾਪਣ (D) ਜਲਨ
141. ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਐਸ.ਪੀ.ਐਮ. ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਹੈ
- (A) ਸਸਪੈਂਡਡ ਪਾਰਟਿਕੁਲ ਮੈਟਰ (B) ਸਸਪੈਂਡਡ ਪਾਰਟਿਕੁਲੇਟ ਮੈਟਰ  
(C) ਸਸਪੈਂਡਡ ਪੋਲਯੂਟੈਂਟ ਮੈਟਰ (D) ਸਸਪੈਂਡਡ ਪਾਰਟੀਕਲ ਆਫ ਮੀਥੇਨ
142. ਮਨੁੱਖੀ ਟਿਸ਼ੂ, ਅੰਗ ਜਾਂ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਲਾਸ਼ ਕਿਸਦੇ ਉਦਾਹਰਨ ਹਨ?
- (A) ਉਦਯੋਗਿਕ ਵੇਸਟ (B) ਰੇਡੀਓ ਐਕਟਿਵ ਵੇਸਟ  
(C) ਕੈਮੀਕਲ ਵੇਸਟ (D) ਪੈਥੋਲੋਜੀਕਲ ਵੇਸਟ



136. Because of various environment and rehabilitation concerns, noted social activist Megha Patkar started Narmada Bacho Andolan (NBA) in Gujrat. Against which Dam project, NBA was launched?
- (A) Tehri Dam (B) Sardar Sarovar Dam  
(C) Hirakund Dam (D) Nagarjun Sagar Dam.
137. There is continuous mention of AQI in the context of huge pollution in Delhi in recent times. Expand AQI?
- (A) Atmospheric Quality Index (B) Air Quantity Index  
(C) Air Quality Index (D) Air Quality Institute.
138. Indian PM Sh. Narendra Modi was the joint winner of United Nation's highest environmental honour 'Champions of the Earth Award' on 26th September, 2018 with which political personality did Indian PM shared this coveted honour?
- (A) Australian PM Scott Morrison  
(B) Canadian PM Justin Trudeau  
(C) French President Emmanuel Macron  
(D) Russian President Vladimir Putin.
139. Identify the group of green-house gases out of the groups listed below :
- (A) Water Vapour, Methane, Argon, Chlorofluorocarbons  
(B) Carbon Dioxide, Nitrous Oxide, Nitrogen Chlorofluorocarbons  
(C) Water Vapour, Methane, Oxygen, Chlorofluorocarbons  
(D) Water Vapour, Methane, Ozone, Nitrous Oxide.
140. Which of the following problems is not created by noise pollution?
- (A) Diarrhoea (B) Hypertension  
(C) Deafness (D) Irritation?
141. With respect to environment Science, full form of SPM is
- (A) Suspended Partial Matter (B) Suspended Particulate Matter  
(C) Suspended Pollutant Matter (D) Suspended Particles of Methane.
142. Human tissues, organs or fluids, body parts and contaminated animal carcasses are example of :
- (A) Pathological wastes (B) Radioactive wastes  
(C) Chemical waste (D) Industrial waste.

143. ਉਸ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਜਿਸਨੇ 'ਇਕਾਲੋਜੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਈਜਾਦ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇ ਲਈ ਕੀਤੀ  
 (A) ਅਰਨਸਟ ਹੈਕਲ (B) ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ  
 (C) ਗ੍ਰੈਗਰੀ ਮੈਂਡਲ (D) ਐਲਬਰਟ ਆਈਨਸਟਾਈਨ
144. ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਦੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?  
 (A) ਅਲਨੀਨੋ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ (B) ਐਸਿਡ ਵਰਖਾ  
 (C) ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ (D) ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ
145. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ?  
 (A) ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚਲੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਉੱਚਾ ਹੋਵੇਗਾ  
 (B) ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਅਤੇ ਧਰੁਵਾਂ ਤੇ ਬਰਫ਼ ਪਿਘਲ ਜਾਵੇਗੀ  
 (C) ਕੁੱਝ ਪੌਦੇ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰ ਗਰਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਰ ਜਾਣਗੇ  
 (D) ਗਰਮੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ 'ਠੰਡੀਆਂ' ਅਤੇ ਸਰਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ
146. ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਦਾ ਮਿਲਾਣ ਕਰੋ :  
 (i) ਵਪਾਰਕ ਹਵਾਵਾਂ (a) ਸਥਾਨਕ ਹਵਾ  
 (ii) ਲੂ (b) ਸਥਾਈ ਹਵਾ  
 (iii) ਮਾਨਸੂਨ (c) ਮੋਸਮੀ ਹਵਾ  
 (iv) ਹਵਾ ਦੀ ਖਿਤਿਜੀ ਲਹਿਰ (d) ਹਵਾ  
 (A) (i)-(a) (ii)-(b) (iii)-(c) (iv)-(d)  
 (B) (i)-(b) (ii)-(a) (iii)-(c) (iv)-(d)  
 (C) (i)-(c) (ii)-(a) (iii)-(b) (iv)-(d)  
 (D) (i)-(a) (ii)-(c) (iii)-(d) (iv)-(b)
147. ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕਿਸ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਸਥਿਰ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ (2005-2014) ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇਂ ਚਾੜਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ?  
 (A) ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (B) ਯੂਨੈਸਕੋ  
 (C) ਯੂਨੀਸੈਫ (D) ਆਈ.ਐੱਲ.ਓ.
148. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦੀ ਹੈ?  
 (A) ਪੋਲੀਓ (B) ਦਮਾ  
 (C) ਟੀਬੀ (D) ਹੈਜ਼ਾ
149. ਉੱਚ ਨੈਵਿਕ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਮੰਗ (ਬੀ.ਓ.ਡੀ.) ਕੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ?  
 (A) ਸੂਖਮ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਉੱਚ ਪੱਧਰ (B) ਸੂਖਮ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਘੱਟ ਪੱਧਰ  
 (C) ਸੂਖਮ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ (D) ਪਾਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸੁੱਧ ਹੈ
150. ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਮੁੰਦਰੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਜ਼ੋਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ?  
 (A) ਕੱਛ ਦੀ ਖਾੜੀ (B) ਪਾਲਕ ਸਟ੍ਰੇਟ  
 (C) ਖੰਬਤ ਦੀ ਖਾੜੀ (D) ਮੰਨਾਰ ਦੀ ਖਾੜੀ

143. Name the renowned scientist who coined the word 'Ecology'?

- (A) Ernst Haeckel
- (B) Charles Darwin
- (C) Gregory Mendel
- (D) Albert Einstein.

144. Over the past few decades, the climate of earth is changing due to

- (A) El Nino's effect
- (B) Acid Rain
- (C) Global Warming
- (D) Natural Calamities.

145. Which of the following is not an effect of global warming?

- (A) The sea level will rise
- (B) Glaciers and the ice at the poles will melt
- (C) Some plant and animals will die because of the heat
- (D) Summer will be cooler and winter will be warmer.

146. Match the following :

- |                                 |                    |
|---------------------------------|--------------------|
| (i) Trade winds                 | (a) Local wind     |
| (ii) Loo                        | (b) Permanent wind |
| (iii) Monsoon                   | (c) Seasonal winds |
| (iv) Horizontal Movement of Air | (d) Wind.          |
- 
- |             |          |           |           |
|-------------|----------|-----------|-----------|
| (A) (i)-(a) | (ii)-(b) | (iii)-(c) | (iv)-(d)  |
| (B) (i)-(b) | (ii)-(a) | (iii)-(c) | (iv)-(d)  |
| (C) (i)-(c) | (ii)-(a) | (iii)-(b) | (iv)-(d)  |
| (D) (i)-(a) | (ii)-(c) | (iii)-(d) | (iv)-(b). |

147. Which UN agency was given the responsibility to coordinate among various UN agencies, programmes and organizations related to United Nations Decade of Education for Sustainable Development [2005-2014]?

- (A) WHO
- (B) UNESCO
- (C) UNICEF
- (D) ILO.

148. Which of the following disease is spread through contaminated water?

- (A) Polio
- (B) Asthma
- (C) Tuberculosis
- (D) Cholera.

149. What does the high Biological oxygen demand (BOD) indicates?

- (A) High level of Microbial Pollution
- (B) Low level of Microbial Pollution
- (C) Absence of Microbial Pollution
- (D) Water is Absolutely Pure.

150. The ministry of environment and forests declared India's first marine eco-sensitive zone in :

- (A) Gulf of Kutch
- (B) Palk Strait
- (C) Gulf of Khambat
- (D) Gulf of Mannar.

Paper-1 (SET B)					
Question No.	Answer Key	Question No.	Answer Key	Question No.	Answer Key
1	B	51	C	101	A
2	D	52	D	102	A
3	C	53	D	103	A
4	D	54	A	104	B
5	D	55	B	105	B
6	D	56	B	106	C
7	B	57	B	107	D
8	A	58	C	108	C
9	C	59	D	109	C
10	C	60	C	110	B
11	B	61	A	111	D
12	A	62	B	112	C
13	D	63	B	113	B
14	C	64	C	114	D
15	C	65	A	115	C
16	A	66	C	116	C
17	A	67	A	117	B
18	C	68	B	118	B
19	C	69	D	119	D
20	A	70	D	120	D
21	C	71	B	121	C
22	A	72	D	122	D
23	D	73	C	123	A
24	A	74	D	124	A
25	A	75	D	125	C
26	B	76	C	126	A
27	B	77	A	127	B
28	C	78	C	128	A
29	C	79	A	129	D
30	B	80	B	130	D
31	A	81	B	131	B
32	B	82	C	132	B
33	D	83	B	133	B
34	D	84	A	134	C
35	A	85	B	135	D
36	C	86	B	136	B
37	C	87	C	137	C
38	B	88	B	138	C
39	B	89	B	139	D
40	D	90	C	140	A
41	B	91	A	141	B
42	A	92	B	142	A
43	A	93	A	143	A
44	C	94	B	144	C
45	C	95	C	145	D
46	D	96	D	146	B
47	D	97	B	147	B
48	C	98	C	148	D
49	D	99	C	149	A
50	B	100	B	150	A